

Bruxelles, 20.5.2020.
COM(2020) 380 final

**KOMUNIKACIJA KOMISIJE EUROPSKOM PARLAMENTU, VIJEĆU,
EUROPSKOM GOSPODARSKOM I SOCIJALNOM ODBORU I ODBORU REGIJA**

Strategija EU-a za bioraznolikost do 2030.

Vraćanje prirode u naše živote

1. BIORAZNOLIKOST – POTREBA ZA HITNIM DJELOVANJEM

Od tropskih prašuma do parkova i vrtova, od plavetnog kita do mikroskopskih gljivica, bioraznolikost obuhvaća svu raznovrsnost života na Zemlji. I mi ljudi dio smo te mreže života i potpuno o njoj ovisimo: ona nam je izvor hrane, pročišćava vodu koju pijemo i stvara zrak koji udišemo. Osim što nam je važna za naše duševno i tjelesno zdravlje, priroda omogućuje našem društvu da se nosi s globalnim promjenama, prijetnjama zdravlju i katastrofama. **Bez prirode ne možemo.**

Samo društvo koje prirodi ostavlja prostor koji joj je potreban može biti zdravo i otporno. Zbog nedavnog izbijanja pandemije bolesti COVID-19 potreba za zaštitom i obnovom prirode postala je još hitnija i još smo bolje shvatili koliko je naše zdravlje povezano sa zdravljem ekosustava. Zbog nje je došla do izražaja i potreba za održivim lancima opskrbe i obrascima potrošnje koji ne opterećuju naš planet više nego što on može podnijeti. Vidjeli smo da uništavanje prirode povećava i rizik od pojave i širenja zaraznih bolesti¹. Zaštita i obnova bioraznolikosti i ekosustava koji dobro funkcioniraju stoga su ključni za **jačanje naše otpornosti i sprečavanje izbijanja i širenja budućih bolesti.**

Ulaganje u zaštitu i obnovu prirode bit će važno i za gospodarski oporavak Europe od krize uzrokovane pandemijom. Pri ponovnom pokretanju gospodarstva najvažnije je izbjeći povratak na staro i osloboditi se loših navika. Europski zeleni plan – strategija rasta EU-a – bit će putokaz za oporavak i izgradnju gospodarstva koje služi ljudima i društvu, a prirodi vraća više nego što od nje uzima. **Zaštita bioraznolikosti itekako je važna i s poslovnog aspekta.** Industrija i poduzeća oslanjaju se na gene, vrste i usluge ekosustava za proizvodnju, prije svega lijekova. Više od polovine svjetskog BDP-a ovisi o prirodi i njezinim uslugama, a o njoj uvelike ovise i tri najveća gospodarska sektora – građevinski, poljoprivredni i prehrambeni².

Očuvanje bioraznolikosti ima potencijalne izravne gospodarske koristi za mnoge gospodarske sektore. Primjerice, očuvanje morskih stokova moglo bi povećati godišnju dobit industrije morskih plodova za više od 49 milijardi EUR, a zaštita obalnih močvarnih područja osiguranjima bi mogla uštedjeti oko 50 milijardi EUR godišnje jer bi se smanjila šteta od poplava³. Procjenjuje se da je ukupan omjer koristi i troškova djelotvornog globalnog programa očuvanja preostale divlje prirode diljem svijeta najmanje 100 prema 1⁴. **Ulaganje u prirodni kapital**, što uključuje i obnovu staništa bogatih ugljikom i poljoprivredu povoljnu za klimu, jedna je od pet najvažnijih politika za fiskalni oporavak koje imaju multiplikacijski učinak u gospodarstvu i povoljan učinak

¹ Međuvladina znanstveno-politička platforma za bioraznolikosti i usluge ekosustava (IPBES) (2019.), [Sažetak za oblikovatelje politika globalnog izvješća o procjeni biološke raznolikosti i usluga ekosustava Međuvladine znanstveno-političke platforme za biološku raznolikost i usluge ekosustava](#), str. 12.–13., A.2.

² Svjetski gospodarski forum (2020.), [Nature Risk Rising: Why the Crisis Engulfing Nature Matters for Business and the Economy](#) (Povećanje rizika za prirodu: Zašto kriza koja je snašla prirodu utječe na poslovanje i gospodarstvo).

³ Barbier et al. (2018.), [How to pay for saving biodiversity](#) (Kako platiti za očuvanje bioraznolikosti).

⁴ Balmford et al. (2002.) [Economic reasons for conserving wild nature](#) (Gospodarski razlozi za očuvanje divlje prirode).

na klimu⁵. Bit će vrlo važno da EU iskoristi taj potencijal kako bi zajamčio prosperitet, održivost i otpornost na putu oporavka.

Bioraznolikost je ključna i za **sigurnost opskrbe hranom u EU-u i svijetu**. Gubitak bioraznolikosti prijetnja je našim prehrambenim sustavima⁶ i ugrožava sigurnost opskrbe hranom i našu prehranu. Osim toga, bioraznolikost je osnova zdrave prehrane bogate hranjivim tvarima, poboljšava životne uvjete na selu i povećava produktivnost u poljoprivredi⁷. Primjerice, više od 75 % prehrambenih kultura na svijetu oprašuju životinje⁸.

Unatoč tome što je riječ o moralnom, gospodarskom i okolišnom imperativu, **priroda je u krizi**. Pet glavnih izravnih uzroka gubitka bioraznolikosti⁹ – promjene u korištenju zemljišta i mora, prekomjerno iskorištavanje resursa, klimatske promjene, onečišćenje i invazivne strane vrste – dovode do brzog nestajanja prirode. Tu promjenu vidimo svuda oko nas: na zelenim površinama uzdižu se betonski blokovi, divljina nestaje pred našim očima, a pred izumiranjem je više vrsta nego ikada prije u povijesti čovječanstva. Samo u zadnjih 40 godina svjetska populacija divljih vrsta zbog ljudskih se aktivnosti smanjila za čak 60 %¹⁰, a gotovo tri četvrtine Zemljine površine promijenjeno je¹¹ pa za prirodu ima sve manje i manje mjesta na planetu.

Kriza bioraznolikosti nerazdvojivo je povezana s klimatskom krizom. Klimatske promjene ubrzavaju uništavanje prirodnog svijeta uslijed suša, poplava i šumskih požara, a gubitak i neodrživo iskorištavanje prirode glavni su pokretači klimatskih promjena. No baš kao što su povezane krize, povezana su i rješenja za izlazak iz tih kriza. **Priroda nam je najjači saveznik u borbi protiv klimatskih promjena**¹². Ona regulira klimu, a prirodna rješenja¹³, kao što su zaštita i obnova močvara, cretova i obalnih ekosustava ili održivo gospodarenje morskim područjima, šumama, travnjacima i poljoprivrednim površinama, bit će ključna za smanjenje štetnih emisija i prilagodbu klimatskim promjenama, dok će nam sadnja stabala i korištenje zelene infrastrukture pomoći da rashladimo gradska područja i ublažimo posljedice prirodnih katastrofa.

Gubitak bioraznolikosti i kolaps ekosustava među najvećim su opasnostima za čovječanstvo u sljedećih deset godina¹⁴. Prijetnja su i temeljima našega gospodarstva, a

⁵ Hepburn et al. (2020.) [Will COVID-19 fiscal recovery packages accelerate or retard progress on climate change?](#) (Hoće li paketi za fiskalni oporavak od pandemije bolesti COVID-19 ubrzati ili usporiti napredak u području klimatskih promjena?), radni dokument, Smith School, 20-02.

⁶ Svjetski gospodarski forum (2020.), [The Global Risks Report 2020](#) (Izješće o globalnim rizicima za 2020.).

⁷ Organizacija za hranu i poljoprivredu (2019.), [State of the World's Biodiversity for Food and Agriculture](#) (Stanje bioraznolikosti u svijetu za hranu i poljoprivredu).

⁸ IPBES (2019.), [Sažetak za oblikovatelje politika](#), str. 3., A1.

⁹ IPBES (2019.), [Sažetak za oblikovatelje politika](#), str. 17.–19., B.10–B.14; Europska agencija za okoliš (2019.), [Europsko izvješće o okolišu – stanje i izgledi, 2020.](#)

¹⁰ Svjetski fond za prirodu (2018.), [Living Planet Report – 2018: Aiming Higher](#) (Izještaj o stanju planeta za 2018.: Viši ciljevi).

¹¹ IPBES (2019.), [Sažetak za oblikovatelje politika](#), str. 4., A4.

¹² Idem.

¹³ <https://ec.europa.eu/research/environment/index.cfm?pg=nbs>.

¹⁴ Svjetski gospodarski forum (2020.), [The Global Risks Report 2020](#) (Izješće o globalnim rizicima za 2020.).

cijena nedjelovanja visoka je i s vremenom bi mogla biti još viša¹⁵. Prema procjenama svijet je od 1997. do 2011. izgubio 3,5–18,5 bilijuna EUR godišnje u uslugama ekosustava zbog promjena izazvanih prekrivanjem tla i 5,5–10,5 bilijuna EUR godišnje zbog degradacije zemljišta. Konkretno, gubitak bioraznolikosti dovodi do smanjenja prinosa usjeva i ulova ribe, veće gospodarske štete od poplava i drugih katastrofa te gubitka potencijalnih novih izvora lijekova¹⁶.

EU je spreman ambiciozno pristupiti obnovi bioraznolikosti, voditi svijet svojim primjerom i djelovanjem te pomoći da se na 15. Konferenciji stranaka Konvencije o biološkoj raznolikosti dogovori i donese revolucionarni globalni okvir za razdoblje nakon 2020. To bi se trebalo temeljiti na glavnoj ambiciji da do 2050. **svi svjetski ekosustavi budu obnovljeni, otporni i primjereno zaštićeni**. Svijet bi se trebao obvezati na načelo neto dobiti i vraćati prirodi više nego što uzima. Ne bi smio dopuštati da vrste izumiru zbog ljudskog djelovanja, barem kad je to moguće izbjeći.

U ovoj se strategiji opisuje kako Europa može pomoći da se to ostvari. Velik korak u okviru ove strategije bit će postići da **do 2030. bioraznolikost Europe bude na putu oporavka**, od čega će korist imati ljudi, naš planet, klima i naše gospodarstvo, u skladu s Programom Ujedinjenih Naroda za održivi razvoj do 2030. i ciljevima iz Pariškog sporazuma o klimatskim promjenama.

U strategiji se govori o pet glavnih uzroka gubitka bioraznolikosti, iznosi poboljšani okvir upravljanja da se ispune preostale praznine, jamči potpuna provedba propisa EU-a i povezuju sva trenutna nastojanja. Ova je strategija poduzetna te potiče pozitivan duh i djelovanje. U njoj se vodi računa o tome da za **zaštitu i obnovu prirode neće biti dovoljno samo donošenje propisa**. Bit će potreban angažman građana, poduzeća, socijalnih partnera te istraživačke i znanstvene zajednice, kao i snažna partnerstva na lokalnoj, regionalnoj, nacionalnoj i europskoj razini. Ova je strategija u skladu s ambicijama i obvezama iz političkih smjernica predsjednice Komisije Ursule von der Leyen i europskog zelenog plana.

Donesena u jeku pandemije bolesti COVID-19, ona će biti okosnica plana oporavka EU-a. Imat će ključnu ulogu u sprečavanju budućih pojava zoonoza i jačanju otpornosti na njih te pružanju poslovnih i investicijskih prilika radi obnove gospodarstva EU-a.

Komisija će nove zakonodavne inicijative i prijedloge poduprijeti instrumentima za bolju regulativu. Procjene učinka, koje se temelje na javnim savjetovanjima i utvrđivanju učinaka na okoliš te društvenih i gospodarskih učinaka, doprinosit će tome da sve inicijative svoje ciljeve postignu na najdjelotvorniji i najjednostavniji način, u skladu sa zelenom prisegom „ne nanositi štetu”.

¹⁵ Organizacija za gospodarsku suradnju i razvoj (OECD) (2019.), *Biodiversity: Finance and the Economic and Business Case for Action* (Bioraznolikost: Financije te gospodarski i poslovni aspekt djelovanja).

¹⁶ Idem.

2. ZAŠTITA I OBNOVA PRIRODE U EUROPSKOJ UNIJI

EU već ima pravne okvire, strategije i akcijske planove za zaštitu prirode i obnovu staništa i vrsta. No zaštita je dosad bila nepotpuna, obnova slaba, a provedba i primjena propisa nedostatne¹⁷.

Kako bi se bioraznolikost do 2030. počela oporavljati, moramo pojačati zaštitu i obnovu prirode. U tu svrhu trebalo bi poboljšati i **proširiti našu mrežu zaštićenih područja** i pripremiti ambiciozan **plan EU-a za obnovu prirode**.

2.1. Koherentna mreža zaštićenih područja

Stanje bioraznolikosti bolje je u zaštićenim područjima. Međutim, postojeća mreža zakonski zaštićenih područja, uključujući ona pod strogom zaštitom, nije dovoljno široka da je očuva. Znanstveno je dokazano da ciljevi iz Konvencije o biološkoj raznolikosti nisu dovoljni za primjerenu zaštitu i obnovu prirode¹⁸. Potrebno je djelovati na globalnoj razini, a i sam EU mora učiniti više za prirodu i izgradnju zaista **koherentne transeuropske mreže prirodnih područja**.

Proširenje zaštićenih područja i gospodarski je imperativ. U studijama morskih sustava procjenjuje se da bi svaki euro uložen u zaštićena morska područja generirao najmanje 3 eura¹⁹. Isto tako, provjera primjerenosti direktiva o prirodi²⁰ pokazala je da se korist od mreže Natura 2000 procjenjuje na 200 do 300 milijardi EUR godišnje. Očekuje se da će potreba za ulaganjem u tu mrežu pridonijeti otvaranju čak 500 000 novih radnih mjesta²¹.

Za dobrobit našeg okoliša i gospodarstva te za brži oporavak EU-a od krize izazvane bolešću COVID-19 potrebno je zaštititi više prirode. Stoga bi **u EU-u trebalo zaštititi barem 30 % kopnenih i 30 % morskih područja**. To je barem 4 % više kopna i 19 % više mora nego danas²². Taj je cilj u potpunosti u skladu s prijedlozima²³ za budući globalni okvir za bioraznolikost nakon 2020. (vidjeti odjeljak 4.).

Unutar tog okvira posebnu pozornost treba posvetiti područjima s vrlo velikom vrijednošću bioraznolikosti ili potencijalom za bioraznolikost. Ta su područja, naime, najosjetljivija na klimatske promjene i trebalo bi ih posebno strogo zaštititi²⁴. Danas je

¹⁷ [Petogodišnji pregled provedbe strategije EU-a o biološkoj raznolikosti do 2020.](#) (COM(2015) 478 i SWD(2015) 187); [Provjera primjerenosti zakonodavstva EU-a o prirodi \(direktiva o pticama i staništima\)](#) (SWD(2016) 472); [Provjera primjerenosti zakonodavstva EU-a o prirodi](#) (SWD(2019) 439).

¹⁸ Prema globalnim [ciljevima za biološku raznolikost iz Aichija](#) zaštićena područja trebaju pokrivati 17 % kopna i 10 % mora, no prema znanstvenim studijama riječ je o 30 % do 70 %. Vidjeti npr. [IPBES 2019.](#)

¹⁹ Brander et al. (2015.), [The benefits to people of expanding Marine Protected Areas](#) (Pogodnosti proširivanja zaštićenih morskih područja za ljude).

²⁰ [Provjera primjerenosti zakonodavstva EU-a o prirodi](#) (SWD(2016) 472).

²¹ Akcijski okviri mjera rangiranih prema prioritetu država članica, 2020.; Mutafoglu et al. (2017.), [Natura 2000 and Jobs: Scoping Study](#) (Natura 2000 i radna mjesta: preliminarna studija).

²² Najnoviji statistički podaci za EU-27 ([europska baza podataka o nacionalno proglašenim zaštićenim područjima](#)) iz 2019. i [skup podataka za Natura 2000 „kraj 2018.”](#). Danas je već zaštićeno 26 % kopnenih područja EU-a, i to 18 % u okviru mreže Natura 2000 i 8 % u okviru nacionalnih programa, a zaštićeno je i 11 % morskih područja, i to 8 % u okviru mreže Natura 2000 i 3 % u okviru dodatnih nacionalnih programa. Napomena: projekti vjetroelektrana na moru bit će mogući ako su u skladu s odgovarajućim propisima za zaštitu okoliša i prirode.

²³ Preliminarni nacrt globalnog okvira za bioraznolikost nakon 2020. (CBD/WG2020/2/3), dostupno na: <https://www.cbd.int/conferences/post2020/wg2020-02/documents>.

²⁴ Svrha stroge zaštite nije nužno potpuno onemogućiti pristup ljudima, nego osigurati neometan tijek prirodnih procesa radi poštovanja ekoloških zahtjeva tog područja.

samo 3 % kopnenih i manje od 1 % morskih područja u EU-u strogo zaštićeno. Moramo uložiti više truda u njihovu zaštitu: najmanje trećinu zaštićenih područja, odnosno **10 % kopnenih i 10 % morskih područja EU-a, trebalo bi strogo zaštititi**. To je u skladu i s predloženim globalnim ambicijama.

U okviru takve stroge zaštite bit će najvažnije definirati, mapirati, pratiti i **strogo zaštititi sve preostale prašume i stare šume EU-a**²⁵. Bit će važno zalagati se za to i na globalnoj razini i pobrinuti se da mjere EU-a ne dovode do krčenja šuma u drugim dijelovima svijeta. Prašume i stare šume najbogatiji su šumski ekosustavi koji uklanjaju ugljik iz atmosfere i u kojima se nalaze znatne zalihe ugljika. Trebalo bi strogo zaštititi i velike površine drugih ekosustava bogatih ugljikom, poput cretova, livada, močvara, mangrova i morskih livada, uzimajući pritom u obzir predviđene promjene u vegetacijskim zonama.

Za proglašavanje dodatnih zaštićenih i strogo zaštićenih područja bit će odgovorne države članice²⁶. Ta bi se područja trebala ili uključiti u mrežu Natura 2000 ili obuhvatiti nacionalnim programima zaštite. Za sva zaštićena područja morat će se jasno definirati ciljevi i mjere očuvanja. Komisija će, u suradnji s državama članicama i Europskom agencijom za okoliš, 2020. odrediti kriterije i smjernice za utvrđivanje i proglašavanje zaštićenima dodatnih područja, kao i za definiranje stroge zaštite i odgovarajuće planiranje upravljanja. Pritom će navesti kako druge djelotvorne mjere za očuvanje pojedinih područja i ekologizacija gradskih područja mogu doprinijeti postizanju tih ciljeva.

Ciljevi se odnose na cijelu Uniju, a mogu se raščlaniti prema biogeografskim regijama i morskim bazenima EU-a ili na lokalnijoj razini. **Svaka država članica morat će dati svoj doprinos** na temelju objektivnih ekoloških kriterija, pri čemu treba uzeti u obzir da je bioraznolikost u svakoj od njih različite kvantitete i kvalitete. Posebna će se pozornost posvetiti zaštiti tropskih i suptropskih morskih i kopnenih ekosustava u najudaljenijim europskim regijama zbog iznimno velike vrijednosti bioraznolikosti.

Osim toga, za uspostavu zaista koherentne i otporne transeuropske mreže prirodnih područja morat će se uspostaviti **ekološki koridori** radi sprečavanja genetske izolacije, omogućivanja migracije vrsta te održavanja i poboljšavanja zdravlja ekosustava. U tom kontekstu trebalo bi promicati i podupirati ulaganja u zelenu i plavu infrastrukturu²⁷ i prekograničnu suradnju među državama članicama, među ostalim putem Europske teritorijalne suradnje.

Komisija će nastojati s državama članicama dogovoriti kriterije i smjernice za proglašenje dodatnih zaštićenih područja do kraja 2021. Države članice zatim će trebati do kraja 2023. pokazati znatan napredak u zakonskom određivanju novih zaštićenih područja i integraciji ekoloških koridora. Na temelju toga će Komisija do 2024. ocijeniti je li EU na dobrom putu da ostvari svoje ciljeve za 2030. ili su potrebne strože mjere, među ostalim i zakonodavstvo EU-a.

²⁵ <https://www.cbd.int/forest/definitions.shtml>

²⁶ Dodatna zaštićena područja u okviru mreže Natura 2000 proglašavat će se uz potporu iz fondova EU-a te će se, prema potrebi, osiguravati primjena.

²⁷ [Guidance on a strategic framework for further supporting the deployment of EU-level green and blue infrastructure](#) (Smjernice o strateškom okviru za daljnju potporu uvođenju zelene i plave infrastrukture na razini EU-a) (SWD(2019) 193).

Naposljetku, u **prekomorskim zemljama i područjima EU-a** ima važnih žarišta bioraznolikosti koja nisu obuhvaćena pravilima EU-a o zaštiti okoliša. Komisija potiče relevantne države članice da razmotre promicanje jednakih ili jednakovrijednih pravila u tim zemljama i područjima.

Zaštita prirode: ključne obveze do 2030.

1. Zakonski zaštititi najmanje 30 % kopnenih i 30 % morskih područja EU-a i integrirati ekološke koridore kao dio istinske transeuropske mreže prirodnih područja.
2. Strogo zaštititi najmanje trećinu zaštićenih područja EU-a, uključujući sve preostale prašume i stare šume.
3. Djelotvorno upravljati svim zaštićenim područjima, jasno odrediti ciljeve i mjere za očuvanje te ih na odgovarajući način pratiti.

2.2. Plan EU-a za obnovu prirode: obnavljanje ekosustava na kopnu i moru

Da bi se priroda vratila u naše živote, nije je dovoljno samo zaštititi. Kako bi se gubitak bioraznolikosti preokrenuo u porast, svijet se mora više angažirati u obnovi prirode. S **novim planom EU-a za obnovu prirode** Europa će u tome imati vodeću ulogu.

Primjenom tog plana postojeća i nova zaštićena područja postat će zdravija, a prirodni krajobrazi i ekosustavi ponovno će biti raznoliki i otporni. Tako će se smanjiti pritisak na staništa i vrste, a svako iskorištavanje ekosustava biti održivo. Važno je i podržavati oporavak prirode, ograničiti prekrivanje tla i nekontrolirano širenje urbanih područja te smanjivati onečišćenje i suzbijati invazivne strane vrste. Plan će dovesti do otvaranja radnih mjesta, povezati gospodarski rast i napredovanje prirode te pridonijeti dugoročnoj produktivnosti i vrijednosti našeg prirodnog kapitala.

2.2.1. Jačanje pravnog okvira EU-a za obnovu prirode

U postojećem zakonodavstvu EU-a već je djelomično propisano da su države članice dužne raditi na obnovi prirode²⁸. Međutim, **znatni nedostaci u provedbi i regulativi otežavaju napredak**. Na primjer, države članice nisu obvezne imati planove za obnovu bioraznolikosti. Ciljevi i rokovi nisu u svim slučajevima jasno utvrđeni ili nisu obvezujući, a nije ni definirana obnova ili održivo korištenje ekosustava, kao ni kriteriji koji se na njih primjenjuju. Nema ni obveze detaljnog mapiranja, praćenja i ocjenjivanja usluga ekosustava, njihova zdravlja ni rada na njihovoj obnovi. Situaciju pogoršavaju nedostaci u provedbi zbog kojih nije moguće postići ciljeve postojećeg zakonodavstva²⁹. Potrebna je veća potpora u provedbi propisa i njihova stroža primjena. Kako bi se pojačala obnova prirode na kopnu i u moru, kao prirodno rješenje za povećanje otpornosti EU-a, ublažavanje klimatskih promjena i lakšu prilagodbu tim promjenama, u ovoj se strategiji predlažu dva smjera djelovanja:

- Komisija će 2021. nakon procjene učinka najprije iznijeti prijedlog pravno obvezujućih **ciljeva EU-a za obnovu prirode** kako bi se obnovili narušeni

²⁸ U [Direktivi o pticama](#) (2009/147/EZ), [Direktivi o staništima](#) (92/43/EEZ), [Okvirnoj direktivi o vodama](#) (2000/60/EZ), [Direktivi o poplavama](#) (2007/60/EZ) i [Okvirnoj direktivi o pomorskoj strategiji](#) (2008/56/EZ).

²⁹ Vidjeti [Provjeru primjerenosti zakonodavstva EU-a o prirodi](#) (SWD(2016) 472) i [Provjeru primjerenosti zakonodavstva EU-a o vodama](#) (SWD(2019) 439). Vidjeti i odjeljak 3.2.

ekosustavi, posebno oni koji imaju najviše potencijala za hvatanje i skladištenje ugljika te za sprečavanje i ublažavanje posljedica prirodnih katastrofa. Pritom će se odrediti i uvjeti u kojima se ti ciljevi moraju ispuniti te najdjelotvornije mjere za njihovo postizanje. U procjeni učinka istražit će se i mogućnost primjene metodologije na razini EU-a za mapiranje, ocjenjivanje i postizanje dobrog stanja ekosustava kako bi mogli pridonositi regulaciji klime, regulaciji vode, zdravlju tla, oprašivanju te sprečavanju i zaštiti od katastrofa.

- Komisija će od država članica zatražiti da, uz njezinu potporu, poboljšaju provedbu postojećeg zakonodavstva unutar jasno zadanih rokova. Konkretno, od država članica će zatražiti da se pobrinu da do 2030. **ne dođe do pogoršanja trendova ni stanja očuvanosti** zaštićenih staništa i vrsta³⁰. Osim toga, države članice morat će se pobrinuti da najmanje 30 % vrsta i staništa koji trenutačno nisu u povoljnom stanju dođu u to stanje ili da se ono barem bitno poboljša. Komisija i Europska agencija za okoliš će 2020. državama članicama dati smjernice za odabir vrsta i staništa kojima pritom treba dati prednost.

2.2.2. *Vraćanje prirode na poljoprivredna zemljišta*

Kao čuvari naših zemljišta poljoprivrednici imaju ključnu ulogu u očuvanju bioraznolikosti. Oni među prvima osjete posljedice gubitka bioraznolikosti, ali i među prvima mogu iskoristiti prednosti njezine obnove. Bioraznolikost im omogućuje da nam pružaju **sigurne, održive, hranjive i pristupačne namirnice**, ostvarujući pritom prihode potrebne za svoj napredak i razvoj. Europski poljoprivrednici neizostavan su dio budućnosti EU-a te moraju ostati društveni i gospodarski oslonac mnogih zajednica naše Unije.

S druge strane, upravo su određene poljoprivredne prakse jedan od glavnih uzroka smanjenja bioraznolikosti. Zbog toga je važno surađivati s poljoprivrednicima kako bi se **potaknulo i pomoglo usvajanje potpuno održivih praksi**. Poboljšanje stanja i povećanje raznolikosti poljoprivrednih ekosustava povećat će otpornost tog sektora na klimatske promjene, na rizike za okoliš i socioekonomske šokove, a istovremeno će dovesti do otvaranja novih radnih mjesta, primjerice u ekološkoj poljoprivredi, ruralnom turizmu i rekreaciji.

Radi postizanja dugoročne održivosti prirode i poljoprivrede, ova će strategija funkcionirati zajedno s novom **strategijom „od polja do stola”** i **novom zajedničkom poljoprivrednom politikom (ZPP)** te među ostalim promicati ekološke programe i programe plaćanja na temelju rezultata. Pri provedbi strategije za bioraznolikost i strategije „od polja do stola” Komisija će pomno pratiti napredak i poboljšanja u sigurnosti opskrbe hranom i dohotku poljoprivrednika. Pobrinit će se da se strateški planovi u okviru ZPP-a ocjenjuju na temelju strogih klimatskih i ekoloških kriterija te da države članice odrede konkretne nacionalne vrijednosti za relevantne ciljeve iz ove strategije i strategije „od polja do stola”. Na tim bi se planovima trebale temeljiti održive prakse, kao što su precizna poljoprivreda, ekološka poljoprivreda, agroekologija, agrošumarstvo i trajni travnjaci niskog intenziteta, ali i stroži standardi za dobrobit životinja.

³⁰ Staništa i vrste iz direktiva o pticama i staništima.

Poljske ptice i kukci, osobito oprašivači, glavni su pokazatelj zdravlja poljoprivrednih ekosustava i ključni su za poljoprivrednu proizvodnju i sigurnost opskrbe hranom. Njihova populacija smanjuje se alarmantnom brzinom, a taj se trend mora preokrenuti. U skladu sa strategijom „od polja do stola” Komisija će poduzeti mjere da se **ukupna upotreba i rizici od kemijskih pesticida do 2030. smanje za 50 %**, kao i upotreba opasnijih pesticida. Kako bi se to ostvarilo, potrebna je potpuna provedba inicijative EU-a za oprašivače³¹. Do kraja 2020. Komisija će revidirati tu inicijativu i, bude li potrebno, predložiti dodatne mjere. Kako bi bilo dovoljno prostora za divlje životinje, biljke, oprašivače i prirodne regulatore štetnika, prijeko je potrebno **vratiti obilježja krajobraza velike raznolikosti na barem 10 % poljoprivrednog zemljišta**. To su, među ostalim, granični pojasevi, zemljišta na ugaru s rotacijom ili bez rotacije, živice, neproduktivna stabla, terase i bare. Oni povećavaju sekvestraciju ugljika, sprečavaju eroziju i iscrpljivanje tla, filtriraju zrak i vodu te doprinose prilagodbi klimatskim promjenama. Osim toga, veća bioraznolikost često dovodi do povećanja poljoprivredne proizvodnje. Kako bi osigurale povezanost staništa u skladu sa strategijom „od polja do stola”, države članice morat će prenijeti cilj EU-a od 10 % na manje geografske cjeline, posebice putem instrumenata i strateških planova u okviru ZPP-a te provedbom Direktive o staništima. Napredovanje prema tom cilju kontinuirano će se ocjenjivati i prema potrebi će se uvoditi izmjene kako bi se smanjile negativne posljedice za bioraznolikost, sigurnost opskrbe hranom i konkurentnost poljoprivrednika.

Agroekologija može osigurati opskrbu zdravom hranom, a da se ujedno zadrži produktivnost, poveća plodnost tla i bioraznolikost te smanji ekološki otisak proizvodnje hrane. Ekološka poljoprivreda nudi posebno velik potencijal za poljoprivrednike i potrošače. Taj sektor stvara nova radna mjesta i privlači mlade poljoprivrednike. Usto, ekološka poljoprivreda osigurava od 10 do 20 % više radnih mjesta po hektaru nego konvencionalna poljoprivredna gospodarstva te stvara dodanu vrijednost za poljoprivredne proizvode³². Da bi se taj potencijal maksimalno iskoristio, **do 2030. najmanje 25 % poljoprivrednog zemljišta mora se koristiti za ekološku poljoprivredu**. Uz mjere u okviru ZPP-a Komisija će predložiti akcijski plan za ekološki uzgoj i tako pomoći državama članicama da potiču ponudu i potražnju na tržištu organskih proizvoda, a putem promotivnih kampanji i zelene javne nabave zadobit će povjerenje potrošača. Pri provedbi agroekoloških ciljeva na razini EU-a navedenih u ovoj strategiji i strategiji „od polja do stola” u obzir će se uzeti različita polazišta i razlike u postignutom napretku država članica.

Primjenu mjera potpore za agrošumarstvo u okviru ruralnog razvoja trebalo bi povećati jer se u njemu krije velik potencijal i višestruke koristi za bioraznolikost, ljude i klimu.

Potrebno je preokrenuti i trend smanjenja **genetske raznolikosti**, među ostalim olakšavanjem korištenja tradicionalnih kultura i pasmina. Raznolikija prehrana bogata hranjivim tvarima imala bi i zdravstvenih prednosti. Komisija razmatra mogućnost revizije propisa za stavljanje na tržište tradicionalnih kultura kako bi se one očuvale i koristile na održiv način. Poduzet će i mjere za lakšu registraciju sorti sjemena, među ostalim za ekološki uzgoj, te olakšavanje pristupa tržištu za tradicionalne sorte i sorte prilagođene lokalnim uvjetima.

³¹ [Inicijativa EU-a za oprašivače](#) (COM(2018) 395).

³² OECD (2016.), [Farm Management Practices to Foster Green Growth](#) (Prakse upravljanja poljoprivrednim gospodarstvima radi poticanja zelenog rasta).

2.2.3. Smanjenje gubitka zemljišta i obnova ekosustava tla

Tlo je jedan od najsloženijih ekosustava. Ono je i samo stanište u kojem živi nevjerojatan broj različitih organizama koji reguliraju i kontroliraju ključne usluge ekosustava kao što su plodnost tla, kruženje hranjivih tvari i regulacija klime. **Tlo je iznimno važan neobnovljivi resurs** koji je neophodan za zdravlje ljudi i gospodarstva te proizvodnju hrane i novih lijekova.

Degradacija tla u EU-u ima ozbiljne ekološke i gospodarske posljedice. To je dobrim dijelom uzrokovalo neadekvatno gospodarenje zemljištem, primjerice krčenje šuma, prekomjerna ispaša, neodržive poljoprivredne i šumarske prakse, prekrivanje tla i gradnja³³. Unatoč tome što proces prekrivanja tla u zadnje vrijeme usporava, zbog gubitka zemljišta i nekontroliranog širenja urbanih područja sve je manje plodnog tla³⁴. Pojačani klimatskim promjenama, učinci erozije i gubitka organskog ugljika u tlu postaju sve vidljiviji. EU-u sve više prijeti i dezertifikacija³⁵.

Stoga je prijeko potrebno više zalaganja za **zaštitu plodnosti tla, smanjenje erozije i povećanje količine organskih tvari u tlu**. U tu svrhu treba uvoditi održive načine gospodarenja tлом, među ostalim u okviru zajedničke poljoprivredne politike. Treba i znatno pojačati identifikaciju zagađenih tala, obnovu degradiranih zemljišta i određivanje uvjeta za njihovo dobro ekološko stanje te uvesti ciljeve obnove i poboljšati praćenje kvalitete tla.

Kako bi se omogućio sveobuhvatan pristup tim pitanjima i pomoglo da se ispune obveze u pogledu neutralnosti degradacije zemljišta na razini EU-a i međunarodnoj razini, Komisija će 2021. ažurirati **tematsku strategiju EU-a za zaštitu tla**³⁶. Time će se baviti i **akcijski plan za postizanje nulte stope onečišćenja zraka, vode i tla**, koji Komisija treba donijeti 2021. Prekrivanje tla i sanacija kontaminiranih industrijskih područja bit će tema strategije za održivi izgrađeni okoliš, koja je u pripremi. **U području zdravlja tla i hrane** u okviru Obzora Europa³⁷ radit će se na rješenjima za obnovu zdravlja i funkcija tla.

2.2.4. Za brojnije, zdravije i otpornije šume

Šume su iznimno važne za bioraznolikost i regulaciju klime i vode, kao izvor hrane, lijekova i materijala, za sekvestraciju i skladištenje ugljika, stabilizaciju tla te pročišćavanje zraka i vode. One su i omiljena mjesta za rekreaciju i učenje o prirodi. Šumari imaju važnu ulogu u održivom upravljanju šumama te obnovi i održavanju njihove bioraznolikosti.

Osim što treba strogo zaštititi sve svoje preostale prašume i stare šume, **EU mora povećati kvalitetu, količinu i otpornost svojih šuma**, posebno na požare, suše, štetnike, bolesti i druge prijetnje koje će zbog klimatskih promjena vjerojatno rasti. Kako bi i dalje

³³ Europska agencija za okoliš (2019.), [EEA Signals 2019: Land and Soil in Europe](#) (EEA Signali 2019.: Zemljište i tlo u Europi).

³⁴ Europska agencija za okoliš i švicarski Savezni ured za okoliš (FOEN) (2016.), [Urban sprawl in Europe](#) (Nekontrolirano širenje urbanih područja u Europi).

³⁵ Europski revizorski sud (2018.), [Combating desertification in the EU: a growing threat in need of more action](#) (Borba protiv dezertifikacije u EU-u: sve veća prijetnja u pogledu koje je potrebno djelovati odlučnije), tematsko izvješće br. 33/2018.

³⁶ [Tematska strategija za zaštitu tla](#) (COM(2006) 231).

³⁷ Misija Obzora Europa u području [zdravlja tla i hrane](#).

ispunjavale svoju funkciju očuvanja bioraznolikosti i klime, važno je da sve šume budu zdrave. Otpornije šume mogu podržavati otpornije gospodarstvo, a usto su važan izvor materijala, proizvoda i usluga ključnih za kružno biogospodarstvo.

Kako bi se to postiglo, Komisija će 2021. predložiti posebnu **strategiju EU-a za šume**, u skladu s našim širim ambicijama za bioraznolikost i klimatsku neutralnost. Ona će uključivati i plan djelovanja za **sadnju najmanje 3 milijarde novih stabala u EU-u do 2030.**, uz poštovanje svih ekoloških načela. To će otvoriti mnogo prilika za zapošljavanje povezanih s prikupljanjem i uzgojem sjemena, sadnjom sadnica i brigom za njihov rast. Sadnja stabala posebno je korisna u gradovima, a u ruralnim područjima može dobro funkcionirati u okviru agrošumarstva, obilježja krajobraza i povećane sekvencije ugljika. Komisija će istodobno nastaviti surađivati s državama članicama kako bi EU bio dostatno opremljen za sprečavanje i gašenje velikih šumskih požara, koji mogu znatno naštetiti bioraznolikosti šuma.

Pošumljavanje i sadnja drveća radi podupiranja bioraznolikosti i obnove ekosustava promicat će se putem strateških planova u okviru ZPP-a i sredstava iz kohezijskih fondova. Nova **europska platforma za ekologizaciju gradova**³⁸ također će olakšati sadnju drveća u gradovima, među ostalim i u okviru programa LIFE.

Šumska područja na koje se odnose planovi upravljanja trebala bi obuhvaćati sve javne šume kojima se upravlja i veći broj privatnih šuma, a s praksama koje pogoduju bioraznolikosti, kao što je „šumarstvo u skladu s prirodom”, trebalo bi nastaviti i dalje ih razvijati. U tu će svrhu Komisija donijeti smjernice o pošumljavanju koje pogoduje bioraznolikosti i o praksama „šumarstva u skladu s prirodom”, i to paralelno s novom strategijom EU-a za šume.

Kako bi se dobila jasnija slika o zdravlju europskih šuma, Komisija će zajedno s drugim pružateljima podataka razraditi **Europski sustav informiranja o šumama**. To će omogućiti ažurne procjene stanja europskih šuma i povezivanje svih internetskih platformi EU-a za podatke o šumama. Ta će inicijativa biti predstavljena i u okviru Strategije EU-a za šume.

2.2.5. Rješenja za proizvodnju energije povoljna iz svih aspekata

Dekarbonizacija energetske sustava ključna je za postizanje klimatske neutralnosti te za oporavak EU-a od krize izazvane pandemijom bolesti COVID-19 i njegov dugoročan prosperitet. EU treba više energije dobivati iz održivih i obnovljivih izvora da bi se mogao boriti protiv klimatskih promjena i gubitka bioraznolikosti. Stoga će prednost davati rješenjima kao što su energija oceana, vjetroelektrane na moru, koje omogućuju i obnovu ribljih stokova, solarne ploče koje prekrivanjem tla pogoduju bioraznolikosti i održiva bioenergija.

Kako bi se ublažili rizici za klimu i okoliš proizašli iz povećane uporabe nekih izvora bioenergije, preinačena Direktiva o energiji iz obnovljivih izvora³⁹ sadrži strože kriterije o održivosti. Njome se promiče i prelazak na napredna biogoriva koja se dobivaju od ostataka i otpada koji se ne može ponovno upotrijebiti niti reciklirati. Taj bi se pristup trebao primjenjivati na sve oblike bioenergije, a za proizvodnju energije trebalo bi što

³⁸ Vidjeti odjeljak 2.2.8.

³⁹ [Direktiva \(EU\) 2018/2001 o promicanju uporabe energije iz obnovljivih izvora.](#)

manje koristiti cijela stabla i kulture za proizvodnju hrane i hrane za životinje, bilo da su proizvedeni u EU-u ili uvezeni.

Kako bi bolje razumjela i pratila potencijalne rizike za klimu i bioraznolikost, Komisija ocjenjuje **ponudu i potražnju na europskom i svjetskom tržištu biomase** te njezinu održivost⁴⁰. Budući da se pojačano zalaže za zaštitu i obnovu šumskih ekosustava, Komisija će rezultate tog rada o korištenju šumske biomase za proizvodnju energije objaviti već krajem 2020. Rezultate će iskoristiti u oblikovanju svojih politika, među ostalim u preispitivanju i, prema potrebi, reviziji razine ambicije Direktive o energiji iz obnovljivih izvora, sustava trgovanja emisijama i Uredbe o korištenju zemljišta, prenamjeni zemljišta i šumarstvu (LULUCF), koji su predviđeni za 2021.

U skladu s Direktivom o energiji iz obnovljivih izvora Komisija će 2021. izraditi i operativne smjernice za primjenu **novih kriterija održivosti za šumsku biomasu za proizvodnju energije**⁴¹. Iste godine revidirat će i podatke o biogorivima s visokim rizikom od neizravnih promjena uporabe zemljišta i izraditi plan za njihovo postupno ukidanje do 2030.

Općenito treba postići da regulatorni okvir EU-a za bioenergiju bude u skladu s većim ambicijama iz europskog zelenog plana.

2.2.6. *Ponovna uspostava dobrog stanja okoliša morskih ekosustava*

Obnovljeni i primjereno zaštićeni morski ekosustavi donose znatne zdravstvene, društvene i gospodarske koristi obalnim zajednicama i čitavom EU-u. Potreba za strožim mjerama još je izraženija jer globalno zatopljenje sve više ubrzava gubitak bioraznolikosti morskih i obalnih ekosustava⁴².

Postizanje dobrog stanja okoliša morskih ekosustava, među ostalim uspostavom strogo zaštićenih područja, mora uključivati obnovu ekosustava bogatih ugljikom te važnih mrijestilišta i rastilišta. Neki današnji oblici iskorištavanja mora ugrožavaju sigurnost opskrbe hranom, egzistenciju ribara i sektore ribarstva i morskih plodova. **Morski resursi moraju se održivo koristiti, a nezakonita praksa ne smije se tolerirati.** Za to je bitna potpuna provedba zajedničke ribarstvene politike EU-a, Okvirne direktive o pomorskoj strategiji te direktiva o pticama i staništima.

Upravljanjem na temelju ekosustava u okviru propisa EU-a⁴³ smanjit će se negativni utjecaji ribolovnih, rudarskih i drugih ljudskih aktivnosti, posebno na osjetljive vrste i pridnena staništa. Kako bi se to ostvarilo, **nacionalni prostorni planovi morskog područja**, koje države članice moraju izraditi do 2021., trebali bi obuhvaćati sve pomorske sektore i djelatnosti, kao i mjere upravljanja očuvanjem za pojedina područja⁴⁴. Komisija će do 2021. predložiti i **novi akcijski plan za očuvanje ribolovnih resursa i zaštitu morskih ekosustava**. Prema potrebi uvest će se mjere za ograničavanje upotrebe

⁴⁰ [Zajednički istraživački centar, Studija o procjeni biomase.](#)

⁴¹ Članak 29. Direktive 2018/2001 o energiji iz obnovljivih izvora.

⁴² Vidjeti, primjerice, Međuvladin panel o klimatskim promjenama (2019.), [Special Report on the Ocean and the Cryosphere in a Changing Climate](#) (Posebno izvješće o oceanima i kriosferi u promjenljivoj klimi).

⁴³ Zajednička ribarstvena politika, [Okvirna direktiva o pomorskoj strategiji](#) (2008/56/EZ) i [Direktiva o prostornom planiranju morskog područja](#) (2014/89/EU).

⁴⁴ Komisija će najkasnije do ožujka 2022. izvijestiti o provedbi Direktive o prostornom planiranju morskog područja i primjeni upravljanja na temelju ekosustava.

ribolovnog alata koji najviše šteti bioraznolikosti, među ostalim na morskom dnu. Komisija će i razmotriti kako pomiriti uporabu pridnenog ribolovnog alata, koji najviše oštećuje morsko dno, s ciljevima bioraznolikosti. U tome se prema svima mora pravedno postupiti. Prelazak na selektivnije i manje štetne ribolovne tehnike trebao bi podržati i Europski fond za pomorstvo i ribarstvo.

Zdravi riblji stokovi ključni su za dugoročni prosperitet ribara, kao i za zdravlje naših oceana i bioraznolikost. Zbog toga je vrlo važno ribolovnu smrtnost **zadržati na razini najvišeg održivog prinosa ili smanjiti barem na tu razinu**. To će pridonijeti dobroj raspodjeli po dobi i veličini u ribljim stokovima.

Isto tako, **usputni ulov vrsta kojima prijeti izumiranje** mora se izbjeći ili smanjiti toliko da se omogući njihov potpuni oporavak. Isto bi se načelo trebalo primijeniti i na vrste koje nisu u dobrom stanju očuvanosti ili nemaju dobro stanje okoliša. I usputni ulov drugih vrsta⁴⁵ mora se izbjeći ili, ako to nije moguće, što više smanjiti kako ne bi ugrožavao njihovo stanje očuvanosti. U tu je svrhu potrebno intenzivirati prikupljanje podataka o usputnom ulovu svih osjetljivih vrsta.

Osim toga, u svim zaštićenim morskim područjima moraju se uspostaviti **mjere upravljanja ribarstvom** u skladu s jasno definiranim ciljevima očuvanja i na temelju najboljih raspoloživih znanstvenih savjeta.

2.2.7. *Obnova slatkovodnih ekosustava*

Iako je pravni okvir EU-a za vodu ambiciozan, njegova je provedba spora, a i primjenu treba ubrzati⁴⁶. Potrebno je učiniti više za **obnovu slatkovodnih ekosustava i prirodnih funkcija rijeka** kako bi se postigli ciljevi iz Okvirne direktive o vodama. To se može učiniti uklanjanjem ili prilagođavanjem prepreka koje sprečavaju prolaz riba selica i poboljšanjem protoka vode i sedimenata. Kako bi se to ostvarilo, uklonit će se prije svega suvišne prepreke i obnoviti poplavna područja i močvare kako bi se **do 2030. najmanje 25 000 km rijeka ponovno pretvorilo u rijeke slobodnog toka**⁴⁷. Komisija će 2021., u dogovoru sa svim relevantnim tijelima, državama članicama pružiti tehničke smjernice i potporu za identificiranje takvih područja i mobilizaciju sredstava⁴⁸. Tijela država članica trebala bi preispitati dozvole za zahvaćanje i akumuliranje vode kako bi se vratio ekološki prihvatljiv protok i tako postiglo dobro stanje ili potencijal svih površinskih voda te dobro stanje svih podzemnih voda najkasnije do 2027., kako je propisano Okvirnom direktivom o vodama⁴⁹. U tu će svrhu Komisija do 2023. pružiti tehničku potporu za provođenje mjera u državama članicama.

Velika ulaganja u obnovu rijeka i poplavnih područja⁵⁰ općenito mogu dati znatan gospodarski poticaj sektorima uključenima u obnovu i lokalnim društveno-gospodarskim aktivnostima kao što su turizam i rekreacija, a mogu i poboljšati regulaciju voda, zaštitu od poplava i staništa za rastilišta riba te zaustaviti onečišćenje hranjivima.

⁴⁵ Zaštićenih međunarodnim i europskim pravom.

⁴⁶ [Provjera primjerenosti zakonodavstva EU-a o prirodi](#) (SWD(2019) 439). [Evaluacija Direktive o pročišćavanju komunalnih otpadnih voda](#) (SWD(2019) 700).

⁴⁷ Cilj od 25 000 km temelji se na procjeni Komisije o tome što se može postići u EU-u do 2030.

⁴⁸ U smjernicama će se uzeti u obzir čitav niz pitanja, uključujući proizvodnju hidroenergije, upravljanje poplavama, opskrbu vodom, poljoprivredu i plovidbenost.

⁴⁹ Te bi mjere trebale biti navedene u 3. planovima upravljanja riječnim slivovima koje države članice trebaju donijeti 2021., u skladu s Okvirnom direktivom o vodama.

⁵⁰ [Provjera primjerenosti zakonodavstva EU-a o prirodi](#) (SWD(2019) 439).

2.2.8. Ekologizacija gradskih i prigradskih područja

Zelene površine u gradovima, od parkova i vrtova do zelenih krovova i urbanih farmi, na razne načine koriste ljudima, poduzećima pružaju prilike, a prirodi utočište. Smanjuju onečišćenje zraka i vode, ublažavaju buku, štite od poplava, suša i toplinskih valova te povezuju ljude i prirodu⁵¹.

Tijekom nedavnih ograničenja kretanja zbog pandemije bolesti COVID-19 vidjeli smo kolika je **vrijednost zelenih površina u gradovima za naše tjelesno i duševno zdravlje**. Iako su neke zelene površine u gradovima sada bolje zaštićene⁵², udio stanovništva koje živi u gradskim područjima i dalje raste pa zelene površine često gube bitku za zemljište.

Cilj je ove strategije preokrenuti te trendove i zaustaviti gubitak zelenih ekosustava u gradovima. Promicanje zdravih ekosustava, zelene infrastrukture i **prirodnih rješenja** trebalo bi sustavno integrirati u prostorno planiranje, uključujući projektiranje javnih prostora, infrastrukture, zgrada i njihove okolice.

Kako bismo vratili prirodu u gradove i nagradili angažman zajednica, Komisija poziva europske gradove s najmanje 20 000 stanovnika da do kraja 2021. donesu ambiciozne **planove za ekologizaciju gradova**. Ti bi planovi trebali uključivati mjere za stvaranje bioraznolikih i dostupnih gradskih šuma, parkova i vrtova, urbanih farmi, zelenih krovova i zidova te drvoreda, gradskih travnjaka i živica. Trebali bi pridonijeti i povezanosti zelenih površina, ukidanju uporabe pesticida i ograničavanju pretjerane košnje gradskih površina i drugih praksi koje štete bioraznolikosti. Na temelju takvih planova mogli bi se mobilizirati politički, regulatorni i financijski instrumenti.

Kako bi se olakšao rad na tome, Komisija će 2021. uspostaviti **platformu EU-a za ekologizaciju gradova** u okviru nove inicijative Sporazum za zelene gradove⁵³ s gradovima i gradonačelnicima. To će se učiniti u bliskoj suradnji s Europskim sporazumom gradonačelnika. Na planovima za ekologizaciju gradova temeljit će se i odabir europske zelene prijestolnice 2023. i dobitnika nagrade Europski zeleni list 2022.

Komisija će davati tehničke smjernice državama članicama i lokalnim i regionalnim vlastima te pomoći pri mobilizaciji sredstava i jačanju kapaciteta. Te će ciljeve integrirati i u **europski sporazum o klimi**.

2.2.9. Smanjenje onečišćenja

Onečišćenje je jedan od glavnih uzroka gubitka bioraznolikosti i štetno utječe na naše zdravlje i okoliš. Iako EU ima čvrst pravni okvir za smanjenje onečišćenja, na tome je potrebno još više raditi. Ispuštanje hranjiva, kemijskih pesticida, lijekova, opasnih kemikalija, komunalnih i industrijskih otpadnih voda i drugog otpada, uključujući smeće i plastiku, loše utječe na bioraznolikost i taj se utjecaj mora smanjiti.

⁵¹ [Projekt EnRoute](#).

⁵² U gradovima ili djelomično u gradovima ima 11 000 područja mreže Natura 2000 i ona čine 15 % ukupne površine mreže Natura 2000.

⁵³ [Inicijativa Sporazum za zelene gradove](#).

U okviru Komisijina cilja da se postigne nulta stopa onečišćenja za netoksičan okoliš donijet će se nova strategija EU-a o kemikalijama za održivost te **akcijski plan za postizanje nulte stope onečišćenja zraka, vode i tla.**

Komisija će zalagati i za potpuni prestanak onečišćenja dušikom i fosforom iz gnojiva, što će se postići tako da se gubitak hranjiva smanji za barem 50 %, a da to ne utječe na plodnost tla. To će dovesti i do **smanjenja uporabe gnojiva za najmanje 20 %**. Za to je potrebno potpuno provesti i primjenjivati relevantne propise o okolišu i klimi, u suradnji s državama članicama odrediti koliko se opterećenje hranjivima mora smanjiti da se postignu ti ciljevi, primjenjivati uravnoteženu gnojidbu i održivo upravljanje hranjivima te bolje regulirati dušik i fosfor tijekom cijelog njihova životnog ciklusa. Stoga će Komisija 2022. s državama članicama izraditi akcijski plan za integrirano upravljanje hranjivima. Strategija „od polja do stola” obuhvaćat će pitanje smanjenja upotrebe i rizika od pesticida te poticati širu provedbu integrirane zaštite bilja⁵⁴. U okviru te strategije **poboljšat će se i procjena rizika od pesticida za okoliš**. Pitanje onečišćenja plastikom rješavat će se provedbom europske strategije za plastiku⁵⁵ i novog akcijskog plana za kružno gospodarstvo⁵⁶.

Komisija će oblikovati **skup pokazatelja za postupno smanjenje onečišćenja** te odrediti polazne vrijednosti i pratiti napredak. Pritisci koji nastaju zbog morskog smeća i podvodne buke obuhvaćeni su Okvirnom direktivom o pomorskoj strategiji.

2.2.10. Suzbijanje invazivnih stranih vrsta

Invazivne strane vrste mogu znatno potkopati rad na zaštiti i obnovi prirode. Osim što uzrokuju veliku štetu za prirodu i gospodarstvo, mnoge takve vrste olakšavaju izbijanje i širenje zaraznih bolesti koje predstavljaju prijetnju za ljude i divlje životinje⁵⁷. One posljednjih godina sve češće izmiču kontroli. Od 1 872 vrste, koliko ih se danas u Europi smatra ugroženima, njih 354 ugrožavaju invazivne strane vrste. Bez djelotvornih mjera kontrole broj invazivnih vrsta i dalje će rasti, a s njima i rizici za našu prirodu i zdravlje.

Stoga je potrebno intenzivnije raditi na potpunoj provedbi **Uredbe EU-a o invazivnim stranim vrstama**⁵⁸ i drugih relevantnih propisa i međunarodnih sporazuma. Cilj je smanjiti i, gdje je moguće, zaustaviti unošenje i nastanjivanje stranih vrsta u europskom okolišu. Osim toga, cilj je kontrolirati nastanjene invazivne strane vrste te **za 50 % smanjiti broj vrsta na crvenom popisu koje one ugrožavaju**⁵⁹.

Plan EU-a za obnovu prirode: ključne obveze do 2030.

1. Nakon procjene učinka, 2021. treba iznijeti prijedlog zakonski obvezujućih ciljeva EU-a za obnovu prirode. Do 2030. velika područja narušenih ekosustava i ekosustava bogatih ugljikom trebaju biti obnovljena, trendovi i stanje očuvanosti staništa i vrsta

⁵⁴ [Direktiva o održivoj upotrebi pesticida](#) (2009/128/EZ).

⁵⁵ [Europska strategija za plastiku u kružnom gospodarstvu](#) (COM(2018) 28).

⁵⁶ [Novi Akcijski plan za kružno gospodarstvo: za čišću i konkurentniju Europu](#) (COM(2020) 98).

⁵⁷ Vidjeti npr. Hulme, P. (2014.). *Invasive species challenge the global response to emerging diseases* (Invazivne vrste otežavaju globalni odgovor na nove bolesti). *Trends in parasitology* (2014.), 30. svezak, 6. izdanje; Duscher et al. (2017.).

⁵⁸ [Uredba \(EU\) br. 1143/2014 o invazivnim stranim vrstama](#).

⁵⁹ [Crveni popis Međunarodne unije za očuvanje prirode](#) (IUCN).

- biti bez pogoršanja, a najmanje 30 % njih biti u povoljnom stanju očuvanosti ili barem pokazivati pozitivan trend.
2. Umjesto da se smanjuje, broj oprašivača treba rasti.
 3. Upotreba i rizik od kemijskih pesticida trebaju se smanjiti za 50 %, kao i upotreba opasnijih pesticida.
 4. Barem 10 % poljoprivrednog zemljišta treba imati obilježja krajobraza velike raznolikosti.
 5. Na najmanje 25 % poljoprivrednog zemljišta treba se prakticirati ekološka poljoprivreda, a primjena agroekoloških praksi znatno povećati.
 6. U EU-u treba posaditi tri milijarde novih stabala uz poštovanje svih ekoloških načela.
 7. Treba postići znatan napredak u sanaciji zagađenih tala.
 8. Najmanje 25 000 km rijeka ponovno treba biti slobodnog toka.
 9. Broj vrsta na crvenom popisu koje ugrožavaju invazivne strane vrste treba smanjiti za 50 %.
 10. Gubitak hranjiva iz gnojiva treba smanjiti za 50 %, što će dovesti do smanjenja upotrebe gnojiva za barem 20 %.
 11. Gradovi s najmanje 20 000 stanovnika trebaju imati ambiciozne planove za ekologizaciju gradova.
 12. Na osjetljivim površinama kao što su zelene gradske površine EU-a neće se koristiti kemijski pesticidi.
 13. Negativan utjecaj ribolovnih i rudarskih aktivnosti na osjetljive vrste i staništa, uključujući morsko dno, treba znatno smanjiti da bi se postiglo dobro stanje okoliša.
 14. Usputni ulov treba izbjeći ili smanjiti na razinu koja omogućuje oporavak i očuvanje vrsta.

3. OMOGUĆAVANJE KORJENITIH PROMJENA

3.1. Novi okvir za upravljanje

Trenutačno u EU-u ne postoji sveobuhvatan okvir za upravljanje na kojem bi se temeljila provedba obveza u pogledu bioraznolikosti dogovorenih na nacionalnoj, europskoj ili međunarodnoj razini. Kako bi se ispravio taj nedostatak, Komisija će uspostaviti **novi europski okvir za upravljanje bioraznolikošću**. Tako će se lakše obuhvatiti određene i preuzete obveze te pripremiti plan za njihovo ispunjavanje.

Dio tog okvira bit će mehanizam za praćenje i preispitivanje koji će uspostaviti Komisija. On će uključivati **jasno određen skup dogovorenih pokazatelja** te omogućiti redovito ocjenjivanje napretka i određivanje eventualnih korektivnih mjera. Taj će se mehanizam koristiti u pregledu aktivnosti u području okoliša i europskom semestru.

Novi okvir za upravljanje osigurat će zajedničku odgovornost svih relevantnih dionika za ispunjavanje obveza EU-a u pogledu bioraznolikosti. Podupirat će jačanje administrativnih kapaciteta, transparentnost, dijalog s dionicima i participativno upravljanje na različitim razinama.

Komisija će 2023. ocijeniti napredak i prikladnost tog pristupa te razmotriti je li potreban pravno obvezujući pristup upravljanju.

3.2. Intenzivnija provedba i primjena zakonodavstva EU-a o okolišu

Djelotvornost zakonodavstva o okolišu ovisi o njegovoj pravilnoj provedbi i primjeni. U proteklih 30 godina EU je uspostavio čvrst zakonodavni okvir za zaštitu i obnovu svojeg

prirodnog kapitala. Međutim, nedavne evaluacije pokazale su da, iako je zakonodavstvo primjereno, njegova provedba nije adekvatna⁶⁰. To ima dramatične posljedice za bioraznolikost i uzrokuje velike ekonomske troškove⁶¹. **Stoga su potpuna provedba i osiguravanje primjene zakonodavstva EU-a o okolišu okosnica ove strategije**, za koju će biti potrebno osigurati dovoljno političke potpore te financijskih i ljudskih resursa.

Kad je riječ o direktivama o pticama i staništima, prioritet u osiguravanju primjene bit će **dovršenje mreže Natura 2000**, djelotvorno upravljanje na svim lokacijama, odredbe o zaštiti vrsta te vrste i staništa koji pokazuju negativan trend. Komisija će osigurati i bolju provedbu i primjenu te eventualno preispitivanje i revidiranje zakonodavstva o okolišu koje utječe na bioraznolikost⁶².

Komisija će nastojati osigurati **bolju usklađenost s propisima**, pritom blisko surađujući s državama članicama i europskim mrežama agencija za okoliš, inspektorima, revizorima, policijom, tužiteljima i sucima.

Komisija će usto podupirati i ulogu civilnog društva u nadzoru usklađenosti i u suradnji s državama članicama poboljšati pristup pravosuđu pojedincima i nevladinim organizacijama pred nacionalnim sudovima u pitanjima okoliša. Svojim prijedlogom **revizije uredbe o Aarhuškoj konvenciji** ojačat će i položaj nevladinih organizacija⁶³.

3.3. Oslanjanje na integrirani pristup koji obuhvaća čitavo društvo

3.3.1. Poduzeća na usluzi bioraznolikosti

U partnerskom duhu ove strategije svoju će ulogu morati odigrati sve sastavnice gospodarstva i društva. Industrija i poduzeća utječu na prirodu, no izvor su i važnih inovacija, partnerstava i stručnjaka koji mogu pomoći u zaustavljanju gubitka bioraznolikosti.

Kako bi ekološki i društveni interesi bili potpuno integrirani u poslovne strategije, Komisija će 2021. predložiti novu inicijativu za **održivo korporativno upravljanje**. Ta inicijativa, u obliku zakonodavnog prijedloga, odnosit će se na pažnju dobrog gospodarstvenika i obveznu dužnu pažnju u području ljudskih prava i okoliša u različitim gospodarskim lancima vrijednosti, proporcionalno veličini poduzeća⁶⁴. To će doprinijeti potpunoj usklađenosti interesa dioničara i dionika s ciljevima iz ove strategije. Osim toga, Komisija je 2020. pokrenula i preispitivanje obveza izvješćivanja za poduzeća u skladu s **Direktivom o nefinancijskom izvješćivanju**⁶⁵ kako bi se poboljšala kvaliteta i opseg objavljivanja nefinancijskih informacija, među ostalim o okolišnim aspektima poput bioraznolikosti.

⁶⁰ Vidjeti [Izvjješće o stanju prirode u EU-u](#) iz 2015. (COM(2015) 219).

⁶¹ [Troškovi neprovođenja procjenjuju se na 50 milijardi EUR godišnje.](#)

⁶² Kao što su direktive o procjeni utjecaja na okoliš (2014/52/EU), o strateškoj procjeni okoliša (2001/42/EZ), o odgovornosti za okoliš (2004/35/EZ) i o zaštiti okoliša putem kaznenog prava (2008/99/EZ).

⁶³ <https://ec.europa.eu/environment/aarhus/>

⁶⁴ [Studija o zahtjevima za postupanje s dužnom pažnjom u lancu opskrbe – Završno izvješće.](#)

⁶⁵ [Direktiva 2014/95/EU Europskog Parlamenta i Vijeća o izmjeni Direktive 2013/34/EU u pogledu objavljivanja nefinancijskih informacija i informacija o raznolikosti određenih velikih poduzeća i grupa.](#)

Komisija će putem postojećih platformi⁶⁶ pomoći u stvaranju pokreta **europskih poduzeća na usluzi bioraznolikosti**, za koji će inspiraciju crpiti iz nedavnih inicijativa⁶⁷, a taj će pokret postati dio europskog sporazuma o klimi. Posebna pozornost posvetit će se mjerama za poticanje prirodnih rješenja i uklanjanje prepreka za njihovo uvođenje jer ta rješenja mogu otvoriti mnoge poslovne prilike i prilike za zapošljavanje u različitim sektorima⁶⁸ te su ključna za inovacije u području gospodarskih i društvenih potreba koje ovise o prirodi.

3.3.2. Ulaganja, određivanje cijena i oporezivanje

Za sprečavanje gubitka bioraznolikosti i obnovu ekosustava bit će potrebna znatna javna i privatna ulaganja na nacionalnoj i europskoj razini. To znači da će se morati što bolje iskoristiti svi relevantni programi i financijski instrumenti EU-a. Komisija će ojačati svoj **okvir za osiguravanje zaštite bioraznolikosti**⁶⁹, među ostalim odgovarajućom primjenom kriterija u skladu s taksonomijom EU-a, kako bi osigurala da se sredstvima EU-a podupiru ulaganja koja pogoduju bioraznolikosti.

Kako bi se ispunili zahtjevi ove strategije, među ostalim u pogledu investicijskih prioriteta za mrežu Natura 2000 i zelenu infrastrukturu, **za prirodu bi trebalo izdvojiti najmanje 20 milijardi EUR godišnje**⁷⁰. To će zahtijevati mobilizaciju privatnog i javnog financiranja na nacionalnoj razini i razini EU-a⁷¹, među ostalim putem niza različitih programa u sljedećem dugoročnom proračunu EU-a. Osim toga, obnova prirode uvelike će pridonijeti postizanju klimatskih ciljeva pa će se znatan dio od 25 % proračunskih sredstava EU-a namijenjenih djelovanju u području klime uložiti u bioraznolikost i prirodna rješenja.

U okviru programa InvestEU pokrenut će se posebna inicijativa za ulaganje u prirodni kapital i kružno gospodarstvo kako bi se u sljedećih 10 godina na temelju javnog/privatnog mješovitog financiranja mobiliziralo najmanje 10 milijardi EUR. Priroda i bioraznolikost prioritet su i Plana ulaganja za europski zeleni plan. Kako bi potaknuo potrebna ulaganja, EU mora ulagačima pružiti dugoročnu sigurnost i pridonijeti uključivanju održivosti u financijski sustav. EU-ova **taksonomija održivog financiranja** pomoći će pri usmjeravanju ulaganja u zeleni oporavak i primjeni prirodnih rješenja. Komisija će 2021. donijeti delegirani akt u okviru Uredbe o taksonomiji⁷² kako bi uspostavila zajedničku klasifikaciju gospodarskih djelatnosti koje znatno pridonose zaštiti i obnovi bioraznolikosti i ekosustava. Tome će ove godine doprinijeti i **obnovljenom strategijom održivog financiranja**, kojom će osigurati da financijski sustav pridonosi ublažavanju postojećih i budućih rizika za bioraznolikost i bolje

⁶⁶ Kao što je platforma EU-a za poslovanje i bioraznolikost [Business @ Biodiversity Platform](#) (B@B).

⁶⁷ Vidjeti npr. [Business for Nature](#) ili [One Planet Business for Biodiversity](#).

⁶⁸ BenDor T. et al. (2015.), [Estimating the Size and Impact of the Ecological Restoration Economy](#) (Procjena veličine i učinka ekonomije ekološke obnove).

⁶⁹ Vidjeti [Zajednički okvir i smjernice za osiguravanje zaštite bioraznolikosti u proračun EU-a](#).

⁷⁰ Procjena troškova temelji se na [procjeni učinka Uredbe o programu LIFE iz 2018.](#) (SWD(2018) 292), [studiji o troškovima provedbe Cilja 2 strategije o biološkoj raznolikosti do 2020.](#) i podacima koje je dostavilo 16 država članica u skladu s člankom 8. stavkom 1. Direktive o staništima. Komisija će ažurirati procjenu troškova, i to na temelju akcijskih okvira mjera rangiranih prema prioritetu na temelju Direktive o staništima.

⁷¹ Među ostalim iz zajedničke poljoprivredne politike, fondova kohezijske politike, programa Obzor Europa, Europskog fonda za pomorstvo i ribarstvo, programa LIFE i fondova za vanjsko djelovanje.

⁷² Vidjeti [europsku taksonomiju održivih aktivnosti](#).

prikazati kako gubitak bioraznolikosti utječe na profitabilnost i dugoročnu perspektivu poduzeća⁷³.

Komisija će se i dalje zalagati za to da porezni sustavi i određivanje cijena odražavaju troškove povezane s okolišem, uključujući trošak gubitka bioraznolikosti. To bi trebalo potaknuti promjene u nacionalnim fiskalnim sustavima i dovesti do toga da države članice smanje oporezivanje rada i povećaju oporezivanje onečišćenja, podcijenjenih sirovina i drugih vanjskih učinaka na okoliš. Kako bi se spriječilo i zaustavilo uništavanje okoliša moraju se primjenjivati načela „korisnik plaća” i „onečišćivač plaća”.

Kupovna moć javnih tijela predstavlja 14 % BDP-a EU-a i može uvelike potaknuti potražnju za proizvodima i uslugama poduzeća koja ulažu u prirodna rješenja ili im pridonose. Kako bi iskoristila taj potencijal, Komisija će u buduće zakonodavstvo i smjernice o **zelenoj javnoj nabavi** uključiti kriterije za poticanje prirodnih rješenja i njihovo praćenje.

3.3.3. Mjerenje i integriranje vrijednosti prirode

Pitanje bioraznolikosti potrebno je bolje integrirati u donošenje javnih i poslovnih odluka na svim razinama. Na temelju dosadašnjeg rada⁷⁴ Komisija će 2021. razviti metode, kriterije i standarde za opisivanje bitnih značajki bioraznolikosti, njezinih usluga, vrijednosti i održivog korištenja.

To će uključivati **mjerenje utjecaja proizvoda i organizacija na okoliš**, među ostalim primjenom pristupa koji se temelje na životnom ciklusu i računovodstva prirodnog kapitala. U tom će kontekstu Komisija podržati pokretanje međunarodne inicijative za računovodstvo prirodnog kapitala.

3.3.4. Za više znanja, bolje obrazovanje i nove vještine

Borba protiv gubitka bioraznolikosti mora biti znanstveno utemeljena. Ulaganje u istraživanje, inovacije i razmjenu znanja bit će ključno za prikupljanje najkvalitetnijih podataka i razvoj najboljih prirodnih rješenja. Istraživanje i razvoj mogu omogućiti testiranje i razradu mogućnosti za davanje prednosti „zelenim” rješenjima umjesto „sivih” i pomoći Komisiji da potiče ulaganja u prirodna rješenja, primjerice u starim industrijskim regijama, regijama s niskim primanjima ili regijama pogođenima katastrofama.

Novi program vještina, u čijem će središtu biti osposobljavanje i prekvalifikacija radne snage u brojnim sektorima, imat će ključnu ulogu u prelasku na zeleno gospodarstvo i borbi protiv gubitka bioraznolikosti.

Budući program Obzor Europa obuhvaćat će **dugoročni strateški plan istraživanja o bioraznolikosti** s povećanim financijskim sredstvima, koji će uključivati znanstveno-politički mehanizam za opcije pojačavanja provedbe obveza u pogledu bioraznolikosti utemeljene na istraživanjima. Misije Obzora Europa⁷⁵ znatno će pridonijeti otkrivanju

⁷³ WWF (2019.) *The Nature of Risk – A Framework for Understanding Nature-Related Risk to Business* (Priroda rizika – Okvir za razumijevanje rizika povezanih s prirodom koji prijete poduzećima).

⁷⁴ [SWD\(2019\) 305](#).

⁷⁵ Misije za [prilagodbu klimatskim promjenama, uključujući društvenu preobrazbu](#), za [zdrave oceane, mora, obalne i unutarnje vode](#), za [klimatski neutralne i pametne gradove](#) i za [zdravlje tla i hranu](#).

nepoznanica i pronalaženju rješenja za poboljšanje zdravlja ekosustava i njihova doprinosa ljudskom zdravlju.

Paralelno s tim Komisija će promicati i olakšavati partnerstva, uključujući posebno partnerstvo za bioraznolikost, kako bi povezala znanost, politiku i praksu te omogućila primjenu prirodnih rješenja na terenu. Komisija će 2020. osnovati i **novi centar znanja o bioraznolikosti**, pri čemu će blisko surađivati s Europskom agencijom za okoliš. Centar će: i. pratiti i ocjenjivati napredak EU-a i njegovih partnera, među ostalim u provedbi međunarodnih instrumenata povezanih s bioraznolikošću, ii. poticati suradnju i partnerstva, među ostalim među znanstvenicima koji se bave klimom i bioraznolikošću i iii. pomagati u razvoju politika. Usto, Komisija će povećati potporu Međuvladinoj znanstveno-političkoj platformi za bioraznolikost i usluge ekosustava.

Kako bi pomogla integrirati bioraznolikost i ekosustave u školsko i visoko obrazovanje i stručno osposobljavanje, Komisija će 2021. predložiti preporuku Vijeća o poticanju suradnje u području **obrazovanja za ekološku održivost**. Time će se školama i nastavnicima iz različitih država članica pružiti smjernice za suradnju i razmjenu iskustava u poučavanju o bioraznolikosti. Komisija će se pobrinuti i za dodatne materijale te olakšati razmjenu dobrih primjera iz prakse u mreži programa za osposobljavanje nastavnika na razini EU-a.

4. EUROPSKA UNIJA ZA AMBICIOZAN GLOBALNI PROGRAM ZA BIORAZNOLIKOST

Bioraznolikost je jedan od prioriteta vanjskog djelovanja EU-a i neizostavan element rada na postizanju UN-ovih ciljeva održivog razvoja. Putem EU-ove diplomacije za ostvarenje zelenog plana i predstojećih zelenih saveza⁷⁶ uvest će se u sav njezin bilateralni i multilateralni angažman. Komisija će blisko surađivati s Europskim parlamentom i državama članicama kako bi se osigurala visoka razina ambicije EU-a i maksimalno zalaganje u korist svjetske bioraznolikosti.

4.1. Ambiciozniji ciljevi i više angažmana na svjetskoj razini

Zaštita bioraznolikosti globalni je izazov, a u tom će pogledu sljedeće desetljeće biti presudno. Pokazalo se da globalna nastojanja u okviru Konvencije Ujedinjenih naroda o biološkoj raznolikosti uglavnom nisu dovoljna. Kad je priroda u pitanju, ne možemo si priuštiti polovične mjere ni nedostatak ambicije.

U tom duhu EU je spreman, u suradnji s istomišljenicima u **visokoambicioznoj koaliciji za bioraznolikost**, predvoditi sav rad kako bi se na predstojećoj 15. Konferenciji stranaka Konvencije o biološkoj raznolikosti postigao dogovor o ambicioznom novom globalnom okviru za razdoblje nakon 2020.

U ovoj strategiji Komisija predlaže preuzimanje ambicioznih obveza koje će predložiti EU. Osim toga, Unija bi trebala podržati vlade i dionike iz cijeloga svijeta da povećaju ambicije i pojačaju mjere.

Komisija predlaže da se EU pobrine da u globalni okvir za razdoblje nakon 2020. budu uključeni barem sljedeći elementi:

⁷⁶ Zeleni savezi surađuju s afričkim i drugim partnerskim zemljama na provedbi europskog zelenog plana.

- Sveobuhvatni globalni ciljevi za bioraznolikost za 2050., u skladu s Programom Ujedinjenih Naroda za održivi razvoj do 2030. i vizijom „života u skladu s prirodom” – trebalo bi težiti tome da **do 2050. svi svjetski ekosustavi budu obnovljeni, otporni i primjereno zaštićeni**. Svijet bi se trebao obvezati na načelo neto dobiti i vraćati prirodi više nego što uzima. Ne bi smio dopuštati da vrste izumiru zbog ljudskog djelovanja, barem kad je to moguće izbjeći.
- Ambiciozni **globalni ciljevi za 2030. u skladu s obvezama EU-a** iz ove strategije – trebali bi se izričito odnositi na uklanjanje uzroka gubitka bioraznolikosti i biti konkretni, mjerljivi, izvedivi, relevantni i vremenski ograničeni.
- **Mnogo djelotvorniji** postupci provedbe, praćenja i preispitivanja – stranke bi do kraja 2021. trebale revidirati svoje nacionalne strategije i akcijske planove za bioraznolikost ili barem predložiti nacionalne obveze za najvažnije ciljeve. Trebalo bi uvesti **ciklus redovitog preispitivanja** napretka prema ciljevima, uz mogućnost da se po potrebi pojačaju mjere. Ta bi se preispitivanja trebala temeljiti na neovisnoj, znanstveno utemeljenoj analizi nedostataka i predviđanjima, pri čemu bi zajednički glavni pokazatelji trebali biti isti za sve stranke.
- **Poticanje okvira** za ostvarenje ambicija u različitim područjima kao što su financije, kapaciteti, istraživanja, inovacije i tehnologija.
- **Poštena i ravnopravna raspodjela koristi** od uporabe genetskih resursa povezanih s bioraznolikošću.
- **Načelo ravnopravnosti** – obuhvaća potpuno i djelotvorno sudjelovanje autohtonih naroda i lokalnih zajednica te poštovanje njihovih prava. Potreban je uključiv pristup uz sudjelovanje svih dionika, među ostalim žena, mladih, civilnog društva, lokalnih vlasti, privatnog sektora, akademske zajednice i znanstvenih institucija.

4.2. Korištenje vanjskog djelovanja za promicanje ambicije EU-a

4.2.1. Međunarodno upravljanje oceanima

U skladu s planom za međunarodno upravljanje oceanima⁷⁷ EU će se zalagati za to da se do 2020. sklopi ambiciozan pravno obvezujući sporazum za **morsku biološku raznolikost područja koja se nalaze izvan nacionalne jurisdikcije** (BBNJ). U tom sporazumu moraju se postaviti jasni globalni postupci za utvrđivanje i proglašavanje ekološki reprezentativnih zaštićenih morskih područja na otvorenom moru i za djelotvorno upravljanje tim područjima. Trebao bi se što prije ratificirati i provesti.

EU bi trebao iskoristiti i sav svoj diplomatski utjecaj i mogućnosti djelovanja kako bi posredovao u postizanju dogovora o proglašenju triju velikih **zaštićenih morskih područja u Južnom oceanu**⁷⁸, od kojih su dva – u istočnoj Antarktici i Weddellovu moru – bila zajednički prijedlog u kojem je sudjelovao i EU. Postigne li se dogovor, bilo bi to jedno od najvećih postignuća za zaštitu prirode u povijesti.

⁷⁷ [Međunarodno upravljanje oceanima: plan za budućnost naših oceana](#) (JOIN(2016) 49).

⁷⁸ U okviru [Komisije za očuvanje antarktičkih morskih živih resursa](#).

Nastavit će se i suradnja s partnerskim zemljama i regionalnim organizacijama kako bi se uvele mjere za zaštitu i održivo korištenje osjetljivih morskih ekosustava i vrsta, među ostalim u područjima izvan nacionalnih jurisdikcija, što se posebno odnosi na morska žarišta bioraznolikosti. EU bi trebao i dalje poticati male otočne države u razvoju i druge relevantne partnerske zemlje da sudjeluju na sastancima regionalnih i globalnih organizacija i tijela te provode relevantne međunarodne obveze i propise.

EU će voditi politiku **nulte tolerancije prema nezakonitom, neprijavljenom i nereguliranom ribolovu** te će se boriti protiv prelova, među ostalim u okviru pregovora s WTO-om o **globalnom sporazumu o zabrani štetnih subvencija za ribarstvo**.

U međunarodnim pregovorima EU bi se trebao zalagati za to da se morski minerali na međunarodnom morskom dnu ne mogu iskorištavati dok se dovoljno ne istraže **učinci dubokomorskog rudarstva** na morski okoliš, bioraznolikost i ljudske aktivnosti, dok se ne shvate rizici i ne dokaže da tehnologije i postupci koji se koriste ne nanose ozbiljnu štetu okolišu, u skladu s načelom opreznosti⁷⁹ i pozivom koji je uputio Europski parlament⁸⁰. EU će ujedno nastaviti financirati istraživanja o učinku dubokomorskog rudarstva i o ekološki prihvatljivim tehnologijama. Trebao bi se zalagati i za veću transparentnost u međunarodnim tijelima kao što je Međunarodno tijelo za morsko dno.

4.2.2. Trgovinska politika

Trgovinska politika aktivno će podupirati ekološku tranziciju i biti dio te tranzicije.

U tom duhu Komisija će osigurati potpunu provedbu i primjenu odredaba o bioraznolikosti u svim trgovinskim sporazumima, među ostalim preko glavnog službenika EU-a za nadzor provedbe trgovinskih pravila. Komisija će bolje procijeniti učinak trgovinskih sporazuma na bioraznolikost te prema potrebi postrožiti odredbe o bioraznolikosti u postojećim i novim sporazumima. Komisija će 2021. predstaviti i zakonodavni prijedlog i druge mjere kako bi se izbjeglo ili ograničilo stavljanje proizvoda koji se povezuju s krčenjem ili propadanjem šuma⁸¹ na tržište EU-a i promicali uvoz i lanci vrijednosti koji ne štete šumama. Poduzet će i niz koraka kako bi **suzbila nezakonitu trgovinu divljom faunom i florom**. Naime, takva trgovina doprinosi osiromašenju ili izumiranju cijelih vrsta, četvrto je najunosnije crno tržište na svijetu i smatra se jednim od uzroka pojave zoonoza. Naša je dužnost da se ta trgovina suzbije u korist ljudi, gospodarstva i okoliša.

Komisija će stoga 2021. revidirati akcijski plan EU-a za suzbijanje nezakonite trgovine divljom faunom i florom i do kraja godine predložiti da se dodatno **postrože pravila o trgovini bjelokosti u EU-u**. Razmotrit će i mogućnost revizije Direktive o zaštiti okoliša putem kaznenog prava, među ostalim proširenjem područja primjene i uvođenjem posebnih odredaba o vrstama i razinama kaznenih sankcija. Razmotrit će jačanje koordinacijskih i istražnih kapaciteta Europskog ureda za borbu protiv prijevara (OLAF) radi suradnje s državama članicama i trećim zemljama na sprečavanju nezakonite trgovine i ulaska nezakonitih proizvoda na jedinstveno tržište.

⁷⁹ Prema članku 191. stavku 2. UFEU-a politika Unije u području okoliša usmjerena je na postizanje visokog stupnja zaštite i temelji se na načelu opreznosti.

⁸⁰ [Rezolucija Europskog parlamenta o međunarodnom upravljanju oceanima](#) (2017/2055(INI)).

⁸¹ U skladu s Komunikacijom Komisije [Pojačanje djelovanja EU-a za zaštitu i obnovu svjetskih šuma](#) (COM(2019) 352).

Komisija će i dalje surađivati s partnerskim zemljama kako bi se osigurala neometana i pravedna tranzicija te mobilizirati pomoć za trgovinu („Aid for Trade”) kako bi partneri mogli iskoristiti prednosti trgovine koja pogoduje bioraznolikosti.

4.2.3. Međunarodna suradnja, politika susjedstva i mobilizacija sredstava

Za provedbu ambicioznog globalnog okvira za bioraznolikost nakon 2020. bit će potrebno više suradnje s partnerima, više potpore i financiranja te postupno ukidanje subvencija štetnih za bioraznolikost. Proteklih deset godina EU i njegove države članice zajednički su ispunjavali preuzetu obvezu da **udvostruče financijske tokove u zemlje u razvoju za bioraznolikost**⁸². EU je spreman nastaviti suradnju s partnerima i dodatno povećati potporu nakon 2020. Time će nastaviti rad na očuvanju, obnovi i održivom korištenju bioraznolikosti te njezinom uključivanju u sve razvojne i partnerske politike. Usto će sve svoje politike oblikovati tako da budu usklađene u korist održivog razvoja i tako smanjiti pritisak na bioraznolikost diljem svijeta. U svim aspektima međunarodne suradnje EU bi trebao promicati održive poljoprivredne i ribarstvene prakse i mjere za zaštitu i obnovu svjetskih šuma. Posebna pozornost posvetit će se održivom upravljanju vodama, obnovi degradiranog tla te zaštiti i obnovi bioraznolikih područja s visokim potencijalom za usluge ekosustava i ublažavanje klimatskih promjena. Bolja zaštita prirodnih ekosustava i smanjivanje trgovine divljom faunom i florom i njihove konzumacije pomoći će da se poveća otpornost na moguće buduće bolesti i pandemije ili spriječi njihovo izbijanje. EU će pojačati svoju potporu globalnoj primjeni **pristupa „jedno zdravlje”**⁸³, kojim se ističe suštinska veza između zdravlja ljudi, zdravlja životinja i zdrave i otporne prirode.

EU će pojačati potporu partnerskim zemljama diljem svijeta radi postizanja novih globalnih ciljeva te suzbijanja kaznenih djela protiv okoliša i uzroka gubitka bioraznolikosti. U Africi će EU pokrenuti inicijativu „**NaturAfrica**” kako bi se zaštitili divlja fauna i flora i najvažniji ekosustavi, a lokalnom stanovništvu ujedno ponudila mogućnost zapošljavanja u zelenim sektorima. Slični projekti pripremit će se i u drugim regijama. EU će podržavati i zemlje zapadnog Balkana i zemlje u susjedstvu EU-a u radu na zaštiti bioraznolikosti.

U svim aspektima svojega rada EU će pojačati povezanost **zaštite bioraznolikosti s ljudskim pravima**, rodnom ravnopravnošću, zdravljem i obrazovanjem, osjetljivosti na sukob, pristupom razvoju temeljenom na pravima, posjedom zemljišta te ulogom autohtonih naroda i lokalnih zajednica.

U okviru svojih globalnih nastojanja EU će promicati koalicije za bioraznolikost s partnerima i civilnim društvom u cijelom svijetu. Primjerice, Komisija je u ožujku 2020. osnovala **Globalnu koaliciju za bioraznolikost**, u koju su uključeni nacionalni parkovi, akvariji, botanički vrtovi, zoološki vrtovi te znanstveni i prirodoslovni muzeji kako bi se ljudi u cijelom svijetu bolje informirali o potrebi zaštite i povećanja bioraznolikosti. Komisija će razmotriti pokretanje drugih visokoambicioznih koalicija ili pridruživanje takvim koalicijama kako bi pomogla u razvoju okvira za razdoblje nakon 2020.

⁸² Uključujući međunarodno financiranje kojemu je bioraznolikost glavni cilj ili važan sekundarni cilj, u skladu s [Odlukom s 11. konferencije stranaka Konvencije o biološkoj raznolikosti XI/4](#) i financijskim izvještajima EU-a i država članica podnesenima 2015. i 2018. u okviru Konvencije o biološkoj raznolikosti.

⁸³ <https://www.who.int/features/qa/one-health/en/>.

5. ZAKLJUČAK

Zaštita i obnova bioraznolikosti jedini su način da se očuva kvaliteta i kontinuitet ljudskog života na Zemlji. Preuzimanje obveza predloženih u ovoj strategiji otvara put ambicioznim i nužnim promjenama radi dobrobiti i gospodarskog blagostanja sadašnjih i budućih generacija u zdravom okolišu. Da bi se te obveze ispunile, morat će se uzeti u obzir razni izazovi u svim sektorima, regijama i državama članicama i prepoznati potreba da se osigura socijalna pravda, pravednost i uključivost u skladu s europskim stupom socijalnih prava, a bit će potreban i osjećaj odgovornosti i mnogo zajedničkog zalaganja EU-a, država članica, dionika i građana.

Komisija poziva Europski parlament i Vijeće da podrže ovu strategiju uoči 15. Konferencije stranaka Konvencije o biološkoj raznolikosti. Kako bi se osigurala potpuna politička odgovornost za ovu strategiju, Komisija će predložiti da se u Vijeću i Europskom parlamentu kao stalna točka dnevnog reda uvede praćenje napretka. Do 2024. revidirat će ovu strategiju kako bi ocijenila napredak i utvrdila jesu li potrebne daljnje mjere za postizanje njezinih ciljeva.